

Kasvun ja oppimisen lautakunta 12.11.2025 § 280

§ 280

Espoon kaupungin suomenkielisen perusopetuksen kieliohjelman tarkistaminen

Valmistelijat / lisätiedot:
Kaski Mirjami
Parviainen Ilona
Plosila Riina
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
Perusopetuksen johtaja Nurmi Juha

Kasvun ja oppimisen lautakunta

1
hyväksyy suomenkielisen perusopetuksen kieliohjelman liitteen mukaisesti

2
oikeuttaa suomenkielisen perusopetuksen tulosyksikön tekemään vähäisiä, teknisluontoisia muutoksia Espoon suomenkielisen perusopetuksen kieliohjelmiaan.

Kieliohjelman muutokset otetaan käyttöön ensimmäisen luokan oppilailla 1.8.2026 alkaen. Poikkeuksena aikataulussa on uuden Keran koulun kieliohjelma, joka tulee voimaan kaikilla luokka-asteilla 1.8.2026 alkaen.

Käsittely

Peltoniemi teki puheenjohtaja Laihon, Wallsin, Kantolan, Lievosen, Kokon sekä Dookien kannattamana seuraavan palautusehdotuksen:

"Lautakunta päättää palauttaa kieliohjelman valmisteluun niin, että seuraavaan lautakunnan kokoukseen tuodaan tarkat koulukohtaiset tiedot oppilasmääristä, jotka valinneet vuonna 2025 ja keväällä 2026 A1-kieleksi muun kuin englannin. Lautakunnalle tuodaan tarkat tiedot koulukohtaisista A1-kielitarjonnoista englannin lisäksi sekä nyt esitetyn kieliohjelman muutoksen mahdolliset budjettivaikutukset. Selvitetään samalla A2-kielen aloittamisen aikaistamisen mahdollisuudet, kuten Helsingissä on tehty."

Puheenjohtaja Laiho teki Lievosen, Kokon, Peltoniemen sekä Dookien kannattamana seuraavan lisäysehdoituksen palautusehdotukseen:

"Selvitetään palautuksen aikana ja tuodaan lautakunnalle ennen päätöksentekoa: 1. A1-kielen (muu kuin englanti) hakijat viimeisen kolmen vuoden ajalta 2. Selvitys mahdollisuudesta valita A1- kieleksi muu kuin englanti kaikilla Espoon suuralueilla. 3. koulun A1-kielten lukumäärän vaikutuksesta koulun budjettiin 3. Tuodaan selvitys mitkä ovat kriteerit oman äidinkielen opetukseen, opetuksen toimintamalli, vaadittava minimiryhmäkokoko ja toteutuneet ryhmäkoot 4. Miten varmistetaan valitun

A1- kielen jatkuvuus ja sitoutuminen valittuun kieleen koko koulupolun ajan
5. Tiedoksi pääkaupunkiseudun isojen kaupunkien kielivalikoima
peruskoulussa 6. Miten kouluja ja johtokuntia on osallistettu kieliohjelman
laatimisessa?”

Lievonen teki puheenjohtaja Laihon, Kokon, Wallsin, Peltoniemen sekä
Dookien kannattamana seuraavan lisäysehdotuksen Peltoniemen
palautusehdotukseen:

”Kieliohjelman valmistelussa selvitetään ja tuodaan lautakunnalle tiedoksi
vastaukset seuraaviin kysymyksiin: 1. Miten vieraiden kielten opetus
perusopetuksessa (1-9) on kehittynyt Espoossa pitkällä aikavälillä (esim.
oppilasmäärät, kielivalinnat, rahoitus, keskeiset poliittiset ja hallinnolliset
päättökset ja niiden vaikutukset)? 2. Arvio siitä, miten esitetty uudistus
vaikuttaisi kokonaisuutena alakoululaisten kielivalintoihin, huomioiden
myös A2-kielen. 3. Miten esityksessä on huomioitu monikieliset perheet,
joissa yksi kotikieli on englanti? 4. Miten esitys vaikuttaisi alueelliseen
kielivalikoimaan Espoon oppilasalueilla? 5. Millä vaihtoehtoisilla keinoilla
Espoo voisi edistää alueellista tasa-arvoa ja ehkäistä rikkonaisia
opintopolkuja vieraiden kielten opetuksessa? 6. Arvio vaikutuksista, jos A2-
kieli muutettaisiin alkamaan 3. luokalla.”

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja Laiho tiedusteli, voidaanko
Peltoniemen palautusehdotus yksimielisesti hyväksyä. Koska sitä ei
vastustettu, puheenjohtaja totesi sen tulleen yksimielisesti hyväksytyksi.

Puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko puheenjohtaja Laihon lisäysehdotus
palautusehdotukseen hyväksyä. Koska sitä ei vastustettu, puheenjohtaja
totesi sen tulleen yksimielisesti hyväksytyksi.

Puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko Lievosen lisäysehdotus
palautusehdotukseen hyväksyä. Koska sitä ei vastustettu, puheenjohtaja
totesi sen tulleen yksimielisesti hyväksytyksi.

Päätös

Kasvun ja oppimisen lautakunta:

Päätti palauttaa asian uudelleen valmisteluun.

Selostus

Taustatietoa

Opetussuunnitelman perusteissa on linjattu, että opetuksen järjestäjän
tulee laatia kieliohjelma. Espoon kaupungin suomenkielisen
perusopetuksen voimassa oleva kieliohjelma on hyväksytty kasvun ja
oppimisen lautakunnassa 30.10.2024 (§ 191).

Espoon kasvun ja oppimisen lautakunta on linjannut, että A-kielissä
alkavien ryhmien minimioppilasmäärä on yksisarjaisissa tai pienemmissä
kouluissa sekä Ruusutorpan koulun venäjän ryhmässä 10 oppilasta.
Muissa kouluissa ryhmän saa perustaa 12 oppilaalla. Ryhmä pitää
perustaa 14 oppilaalla.

Kieliohjelmassa määritellään kouluissa tarjottavat A-kielet. Kouluissa
tarjotaan kuitenkin laajasti myös kahdeksannella luokalla alkavia

valinnaisia B2-oppimäärän mukaisia kieliä sekä lyhyempiä valinnaiskieliä ja jonkin verran kielikerhoja. Toisen kotimaisen kielen eli ruotsin opiskelu aloitetaan viimeistään B1-kielenä kuudennella luokalla. Lisäksi maahanmuuttotaustaisilla oppilailla on mahdollisuus osallistua oman äidinkielen opetukseen.

A-kielten opetus ja arviointi

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa A1- ja A2-kielissä on samat opetuksen ja oppimiset tavoitteet ja päättöarvioinnin kriteerit. A1-kielystä annetaan aina numeroarvosana peruskoulun päättöarvioinnissa ja se vaikuttaa toiselle asteelle hakeutumisessa. A2-kielystä huoltaja voi pyytää päättöarviointiin numeroarvioinnin sijaan hyväksytty-merkinnän, jolloin arviointi ei vaikuta toiselle asteelle hakeutumisessa. Poikkeuksena tästä on toinen kotimainen kieli eli ruotsi, josta annetaan aina numeroarvosana. A1-kielten kohdalla perheille on tullut ikävänä yllätyksenä kielen opiskelun vaikutus päättöarvioinnissa erityisesti ranskan ja saksan opiskelun osalta eli pääosin muiden A1-kielten kuin englannin osalta.

Toisen asteen opinnoissa oppilaan on mahdollista jatkaa pitkänä kielenä opiskelemaansa A-kieltä siitä riippumatta, onko kyseessä ollut A1- vai A2-kieli. Lukiossa ei erotella A-kielen oppimääriä, vaan siellä on vain yksi A-oppimäärä. Espoon suomenkielisessä lukiokoulutuksessa ei ole käytännön tasolla huomattu erityistä eroa A-kielten opiskelijoissa sen perusteella, onko opiskelijalla taustalla peruskoulussa opiskeltu A1- tai A2-kieli.

Espoon suomenkielisessä perusopetuksessa ensimmäisellä luokalla alkavaksi kaikille yhteiseksi A1-kieleksi tarjotaan nykyisen kieliohjelman mukaan kaikissa kouluissa englannin kieltä. Lisäksi ruotsin kieltä tarjotaan A1-kielenä kolmessa kielikylpykoulussa, joita ovat Päivänkehrän, Soukan ja Westendipuiston koulu sekä ranskan kieltä Tapiolan alueella Aarnivalkean ja Jousenkaaren koulussa ja saksan kieltä Mankkaanpuron koulussa. Suomenkielisen perusopetuksen kieliohjelmassa A1-kielten tarjonnassa on alueellista eroavaisuutta. Kieliohjelma eroaa myös ruotsinkielisen perusopetuksen kieliohjelmasta, jossa kaikille yhteinen A1-kieli on jokaisessa koulussa toinen kotimainen kieli eli suomi.

Espoon suomenkielisessä perusopetuksessa valinnaisina A2-kielinä tarjotaan englanti, espanja, kiina, ranska, ruotsi, saksa ja venäjä. Kielten tarjonta vaihtelee kouluittain. A2-kielen opiskelu alkaa kielikylpyopetusta lukuun ottamatta neljännellä luokalla. Lukuvuonna 2023–2024 A2-kieltä opiskeli 49 % vuosiluokkien 4–6 oppilaista ja 29 % vuosiluokkien 7–9 oppilaista.

Kieliohjelman kokonaisvaltaisen kehittämisen tarpeet ja tavoitteet

Espoon kieliohjelmaan on tehty vuosien kuluessa yksittäisiä muutoksia johtokuntien ja koulujen toiveesta ja tarpeesta koulujen yhdistyessä sekä mikäli oppilaat eivät ole valinneet tarjottuja kieliä. Lautakunta on määritellyt kielen opetuksen ryhmäkoot kieliohjelman yhteydessä. Yläkoulun ennakoivien oppilasvalintojen yhteydessä on myös vuosittain päätetty yläkouluissa toteutuvat A-kielet oppilaiden kielivalintojen perusteella.

Kieliohjelman kokonaisvaltaiselle tarkastelulle koettiin tarvetta kouluilta, huoltajilta ja oppilailta saatujen palautteiden vuoksi. Myös Espoon nuorisovaltuuston kieliohjelmaan liittyvässä aloitteessa (20.8.2024) on esitetty huoli siitä, että A2-kielten ryhmiä ei muodostu

ryhmäkokovaatimuksen vuoksi ja siitä, että oppilaat joutuvat menemään kielten opiskelua varten toiseen kouluun. Aloite on oheismateriaalina. Ei ole tarkoituksenmukaista, että oppilaiden A-kielten valinnat ohjaavat saman alakoulun oppilaita eri yläkouluihin. Ei ole myöskään tarkoituksenmukaista, että oppilaat kokevat alakoulussa valitun kielen heikentävän mahdollisuuksia toisen asteen opiskelupaikan saamiseen, mikä on aiheuttanut lisäpainetta opintoihin tai halua vaihtaa A1-kieli toiseen kieleen. Lisäksi on tunnistettu, että Espoossa kielivalintoja on käytetty kouluvalinnan välineenä ja tähän haluttiin puuttua. On myös havaittu riski, että A2-englannin opetus ei pienen ryhmäkoon takia toteudu tilanteessa, jossa A1-kielenä muuta kuin englantia opiskelevien määrä on pieni. Kieliohjelman kokonaisvaltaisen tarkastelun pohjaksi kerättiin tulevien koululaisten huoltajilta mielipiteitä kyselyllä keväällä 2024.

Espoon suomenkielisen perusopetuksen koulujen kielitarjontaa on tarkasteltu kokonaisuutena hallinnon ja rehtoreiden yhteistyönä ja koulujen johtokuntia kuullen. Kielten opiskelun tavoitteista on keskusteltu myös kielten kehittäjäopettajien ja perusopetuksen, lukion sekä ruotsinkielisen opetuksen asiantuntijoiden kanssa. Kieliohjelman kehittämisen päättävänä on lisätä oppilaiden yhdenvertaisuutta kielivalinnoissa ja selkeyttää oppilaiden koulupolkua siten, että A2-kielen valinta ei määritä tai poissulje mitään lähikoulua. Kielitarjontaa sekä rikastetaan että optimoidaan siten, että saadaan kielipolut jatkumaan alakouluista lähiyläkouluihin tarkoituksenmukaisesti oppilaiden etu huomioiden. Tarkoitus on madaltaa kynnystä valita useita opiskeltavia kieliä ja varmistaa entistä paremmin A2-kielten ryhmien toteutuminen. Tavoitteena on myös edistää sitoutumista kielivalintoihin ja vähentää kielten opiskelun keskeytyksiä ja vaihtoja. Kehittämistoimilla edistetään välillisesti myös A-kielten ryhmien toteutumista tulevaisuudessa Espoon kaupungin lukiokoulutuksessa.

Kielten opiskelun keskeytykset ja oppimäärien vaihdot

Lähtökohtana on, että kielivalinnat ovat pysyviä, eikä niitä jälkikäteen voida huoltajan hakemuksesta muuttaa muutoin kuin painavista syistä. Oppilaiden oikeusturvan ja yhdenvertaisen kohtelun toteutumiseksi paikalliseen opetussuunnitelmaan on kirjattu kasvun ja oppimisen lautakunnan 15.6.2022 (§104) päättämät yhteiset perusteet A1/A2-oppimäärän vaihtamiselle tai keskeyttämiselle ja menettelytavat muutoksia haettaessa. Hakemukseen kirjataan perustellut syyt, joiden pohjalta rehtori tekee päätöksen oppiaineen vaihtamisesta/keskeyttämisestä.

Espoon suomenkielisessä perusopetuksessa A2-kielen lopettamispäätöksiä tehtiin lukuvuonna 2023–2024 yhteensä 487:

- 268 kuudesluokkalaisille
- 41 alakoululaisille (muille kuin kuudesluokkalaisille)
- 178 yläkoululaisille

A2-kielen opinnot lopettaneiden kielivalinnat:

- 196 saksa (40,2 % päätöksistä)
- 150 ranska (30,8 % päätöksistä)
- 67 espanja (13,8 % päätöksistä)
- 61 ruotsi (12,5 % päätöksistä)
- Lopuissa tapauksista kieli oli kiina tai englantia (2,7 %)

Kielteisiä lopettamispäätöksiä tehtiin 16, joista 13 tehtiin kuudesluokkalaisille.

Lukuvuosina 2021–2025 tehtiin A1-kielen oppimäärän vaihtopäätöksiä A1-ranskasta ja A1-saksasta A1-englantiin yhteensä 142 kappaletta. Yhtään vaihtoa ei tehty A1-englannista toiseen A1-kieleen. A1-kielen vaihtopäätöksiä tehtiin eri vuosiluokkien oppilaille:

- 9.-luokkalaiselle 68 kpl (47,9 % päätöksistä)
- 7.-luokkalaiselle 49 kpl (34,5 % päätöksistä)
- muiden luokka-asteiden oppilaille 25 kpl (17,6 % päätöksistä)

Kielten kehittäjäopettajia on kuultu A1-/A2-kielten oppimäärän vaihtamisen ja keskeyttämisen periaatteista. He katsovat, että linjauksia on tärkeää noudattaa yhdenmukaisesti koko Espoossa. Heidän mielestään oppimisen ja motivaation kannalta on parempi, mitä myöhemmin vaihto tapahtuisi, jottei oppilas luovuta ja lopeta yrittämistä. Heidän näkemyksensä on, että vaihtoa ei tulisi sallia ennen yhdeksännen luokan kevättä ja silloinkin perustellusti huoltajan pyynnöstä.

Espoolaisten huoltajien näkemykset suosituimmista A1- ja A2-kielistä

Espoolaisten tulevien koululaisten huoltajille vuonna 2024 teetetyn kyselyn mukaan suosituin A1-kieli oli selkeästi englanti ja toisena ruotsi, ja suosituimmat A2-kielet olivat toivejärjestyksessä ruotsi, espanja ja saksa. Kyselyyn vastaajia oli kaikkiaan 2385. Oheismateriaalina on huoltajakyselyn A1- ja A2-kielten toiveet. Englannin opiskelu koetaan tyypillisesti helpommaksi ja tarpeellisemmaksi kuin muiden kielten, sillä se on läsnä myös arjessa monella tapaa. Kyselyn vastausten perusteella perheiden kielivalintoihin vaikuttavat myös esimerkiksi se, onko kielivalinnalla vaikutusta koulupaikkaan ja koulumatkan pituuteen.

Kieliohjelman muutokset

Kieliohjelman muutoksessa on huomioitu perheiltä ja huoltajilta saadut toiveet ja palautteet sekä espoolaisten oppilaiden yhdenvertaisuus. Muutoksella vähennetään kielivalintojen käyttöä kouluvalinnan keinona ja ehkäistään alueiden ja koulujen eriytymiskehitystä. Toiveiden ja palautteiden perusteella ja kielipolkujen selkeyttämiseksi ja oppilaiden yhdenvertaisuuden varmistamiseksi muutoksena koulujen kieliohjelmaan esitetään, että A1-kielenä tarjotaan jatkossa kaikissa kouluissa englanti ja kielikylpykouluissa lisäksi ruotsi. Kokonaisvaltaisen A1-kielten ja A2-kielten tarkastelun pohjalta kieliohjelmaan esitetään muutoksena kaikilla oppilailla mahdollisuutta valita A2-kieli. Alueellisen tarkastelun pohjalta esitetään muutoksia, joilla halutaan turvata kielen jatkuminen alakoulusta yläkouluun siten, että A2-kielen valinta ei määrittele tai poissulje mitään lähikoulua.

Ryhmien toteutumisen edistämiseksi valinnaisten A2-kielten tarjontaa määriteltiin alakouluissa enintään kahteen ja yksisarjaisissa kouluissa yhteen valinnaiseen kieleen. Tiettyjen koulujen A2-kielten tarjontaan esitetään muutoksia, joilla optimoidaan kielipolkujen sujuvuus alueittain. A2-kielissä pyritään tarjoamaan kaikille oppilaille mahdollisuus valinnaiseen A2-kieleen ja säilyttämään laaja kielivalikoima niin, että jatkumoa alakoulusta yläkouluun tarjonnassa vahvistetaan. Kolmella alueella A2-kielten tarjonta lisääntyy, kahdella alueella vähentyy ja yhdellä alueella ei tapahdu muutosta nykytilanteeseen verrattuna. Kokonaisuutena A2-kielten tarjonta kouluittain tarkasteltuna Espoon kaupungin

suomenkielisessä perusopetuksessa lisääntyä viidellä ja tarjottavina A2-kielinä säilyvät englanti, espanja, kiina, ranska, ruotsi, saksa ja venäjä.

Kieliohjelman muutokset on esitetty oheismateriaalina, jossa poistot on merkitty yliviivauksella ja lisäykset on merkitty tummennoksella ja kursivilla. Iivisniemen alakoulusta ja Kaitaan yläkoulusta on muodostettu yhtenäinen Kaitaan peruskoulu ja siksi Iivisniemen koulu on poistettu kieliohjelmasta.

Kieliohjelman muutokset tulevat voimaan ensimmäisen luokan aloittavien osalta 1.8.2026 ja etenevät vuosiluokka kerrallaan. Poikkeuksena voimaantulossa on uuden Keran koulun kieliohjelma, joka on lisätty uutena ja se tulee voimaan kaikilla luokka-asteilla 1.8.2026. Vaikutus opetettavien kielten tunteihin on määrältään niin vähäinen ja etenee niin hitaasti, ettei muutoksilla ole henkilöstövaikutuksia, jotka johtaisivat opettajien vähentämiseen.

Niiden koulujen johtokuntia on kuultu, joiden kieliohjelmaan esitettiin muutoksia. Johtokuntien lausunnot ovat oheismateriaalina. Puoltavat ja eriävät mielipiteet on huomioitu. Läntisen Leppävaaran alueen Karakallion ja Rastaalan koulujen johtokuntien lausuntojen perusteella espanja olisi toivotumpi A2-kieli kuin ranska. Jos espanja säilytettäisiin ranskan sijaan, tulisi muutokset tehdä myös Jupperin ja Viherlaakson koulujen kieliohjelmaan, jotta alueella olisi yhteisten tavoitteiden mukaiset kielipolut. Jupperin ja Viherlaakson koulujen rehtoreiden näkemyksen mukaan espanjan kielen tarjoaminen ranskan sijaan olisi mahdollista. Näiden kahden koulun johtokuntia kuullaan, ja kasvun ja oppimisen lautakunnalle tuodaan keväällä 2026 mahdollisesti esitys uudesta kieliohjelman muutoksesta Läntisen Leppävaaran alueelle.

Kieliohjelman muutokset varmistavat jatkossa kaikkien oppilaiden mahdollisuuden valita valinnainen A2-kieli. Espoon laaja valikoima A-kielissä säilyy ja tarjonnan jatkumo alakoulusta yläkouluun vahvistuu nykyisestä. Muutokset vähentävät alueiden ja koulujen eriytymiskehitystä. Lisäksi muutoksilla edistetään sitoutumista kielivalintoihin ja vähennetään kielten opiskelun keskeytyksiä ja vaihtoja sekä madalletaan kielen opiskelun aloittamisen kynnystä. A1-kielinä säilyvät englanti ja ruotsi. Valmistelun pohjalta kasvun ja oppimisen lautakunnan päätettäväksi esitetään, että uusi kieliohjelma hyväksytään liitteen mukaisesti.

Päätöshistoria

Liitteet

- 1 Espoon suomenkielisen perusopetuksen kieliohjelma 1.8.2026

Oheismateriaali

- Koulujen johtokuntien lausunnot
- Espoon suomenkielisen perusopetuksen kieliohjelmaan tulevat muutokset 1.8.2026 alkaen
- Nuorisovaltuuston aloite peruskoulun kieliohjelman muutoksista (20.8.2024)
- Huoltajakyselyn A1- ja A2 kielten toiveet

Tiedoksi